

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 15 (926)

Субота, 11 красавіка 1953 года

Цана 50 кап.

Палешыць справу мастацкіх перакладаў

З кожным годам растуць і мацнеюць брацкія сувязі літаратуры савецкіх народаў. Разгорнуты і ўмацаваны гэтыя сувязі ў значнай ступені садзейнічае таа шырокая перакладчыцкая работа, якая праводзіцца выдавецтвамі рэспублік. У нашай краіне стала ўжо традыцыяй, калі кожны новы выдатны твор, незалежна ад таго, на якой мове ён напісаны, пры дапамозе перакладаў становіцца адыбатыкам мігананцываўнага чытача.

Асабліва вялікая работа праводзіцца па перакладах на мову народаў Савецкага Саюза твораў самай перадавой у свеце рускай літаратуры. Аб гэтым гавораць шматлікія перакладчыцкія творы, якія ва ўсё большай колькасці выходзяць у нашых выдавецтвах. Яскравым сведчаннем гэтаму з'яўляецца выданне ў перакладах на беларускую мову твораў рускай літаратуры ў нашай рэспубліцы. Дзякуючы перакладам беларускі чытач мае шырокую магчымасць знаёміцца са сваймі роднымі мовамі з генайлынымі творамі Пушкіна, Грыбнедава, Лермантава, Гогаля, Некрасава, Тургенева, Л. Талстога, Горькага, Чкава, Маякоўскага, з лепшымі творамі сучасных савецкіх пісьменнікаў.

Прадугледжвалі-б поўную паслядоўнасць у выданні на беларускую мову твораў таго ці іншага пісьменніка, каб потым можна было прыступіць да выдання збору яго твораў. Практыка папярэдніх год паказвае, што такая баслааавасць у выданні перакладных твораў прыводзіць да таго, што асобныя юбілейныя выданні ў нас, як правіла, спазняюцца. Так здарылася ў мінулым годзе з выданнем «Выбраных твораў» Н. В. Гогаля. Аднаведная падрыхтоўчая работа загада не была праведзена, і хоць кніга выдалася ў спешным парадку, усё-ж яна не змагла выйсці к даце — стагоддзю да дня смерці вялікага рускага пісьменніка.

Справа з выданнем перакладных твораў класікаў рускай літаратуры патрабуе сур'ёзнай увагі не толькі з боку выдавецтва, але і з боку Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. І выдавецтва, і пісьменніцкая арганізацыя павінны пазнапаціцца і скласці на бліжэйшыя гады перспектывны план выдання лепшых твораў рускай класікі, каб загада прыцягнуць да перакладаў лепшыя пісьменніцкія сілы. Трэба дамагчыся і такога становішча, каб перакладны абавязкова абмяркоўваліся на творчых секцыях. Такія абмеркаванні дапамогуць пазбегнуць многіх недахопаў, якія маюць месца ў выданых кнігах.

Наколькі пашырлася работа па перакладах на беларускую мову лепшых твораў усёй савецкай літаратуры, відаць з плана Дзяржаўнага выдавецтва БССР за мнулы год.

У 1952 і пачатку 1953 года Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла ў перакладзе на беларускую мову звыш 35 кніг мастацкай літаратуры агульным памерам у 380 аўтарскіх аркушаў, тыражом у 560 тысяч экзэмпляраў. У якасці перакладчыкаў выступіла вялікая колькасць беларускіх пісьменнікаў як старэйшага, так і маладшага пакалення. Многія пераклады зроблены на высокім мастацкім узроўні і атрымалі станоўчую ацэнку грамадскасці. Гэта гаворыць за тое, што ў нас ёсць кадры перакладчыкаў, якім пад сіду самыя складаныя пераклады. Але было-б няправільным, калі-б мы захапіліся толькі поспехамі і не бачылі тых сур'ёзных недахопаў, якія, на жаль, яшчэ ёсць і ў рабоце перакладчыкаў і ў усёй арганізацыйнай справе перакладаў у рэспубліцы. Трэба адзначыць, што якасць перакладаў многіх кніг не можа яшчэ поўнасцю задаволіць высокія густы савецкага чытача, які ўправе патрабаваць, каб яму данеслі ўсе мастацкія асаблівасці твора, каб мова перакладаў была такой-жа разнастайнай і багатай, як і мова арыгінала. У асобных перакладах сустракаецца яшчэ нямааа мясцін, якія па мастацкіх вартасцях стаяць даўка ад арыгінала. Значную долю недахопаў магі-б ліквідаваць рэдактары кніг пры больш уважлівым рэдагаванні. Нарэшце, якасцю перакладаў павінны цікавіцца і рэдакцыйны совет, які існуе пры выдавецтве і які ў многім можа дапамагчы палепшанню якасці перакладаў. Але ў практыцы рэдакцыйнага совета такая вельмі патрэбная работа не праводзіцца.

Мастацкі пераклад — сур'ёзная і адказная справа, і ёй павінна быць аддзена значная увага з боку пісьменніцкай арганізацыі.

У свой час на пашыраным паседжанні праўлення ССР БССР, прысвечаным пытанню перакладаў, сур'ёзна гаварылася аб палешанай рабоце. Была прынята вельмі добрая пастанова. І толькі... Пастанова падышлі да справы і на гэтым пачылі работу па палешанню якасці перакладаў зааоначай. Больш таго, нават ліквідавалі секцыю перакладчыкаў.

Практыка выдання ў рэспубліцы мастацкіх твораў, якія перакладзены на беларускую мову, выявіла многія недахопы і арганізацыйнага парадку. Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпуск перакладных твораў класікаў рускай літаратуры на сучаснасці пусціла на самацёк. У выдавецтве адсутнічаюць перспектывныя планы, якія рабаце.

Дарагія рысы

З рукой, узнятай па-над светам,
У коле бавяых сабрыў,
З дзяўчынкай, што прынесла кветак,
З прымычкай лядоўкай на партрэтах —
Навек запомніўся ён гэтак,
Навек у сэрца увайшоў.

Які-б ні быў ты майстар добры —
Не здолее адна рука
Намалюваць дастойна
вобраз
Вялікага Будаўніка.

Габелен, выкананы майстрамі народнай творчасці Баранавіцкай вобласці.

Хроніка культурнага жыцця

Светлы шлях

Часта ў выдатныя дні на праспекце імя І. В. Сталіна можна сустрэць групу вясёлых жыхцерадаснай моладзі. Уплузна крочаць яны па найпрыгажэйшай вуліцы сталіцы ў кіно, театр ці парк. Гэта студэнт-землякі з вёскі Стары Свержань Стаўбінскага раёна. Дзеці калгаснікаў, якія пачер вучацца ў вышэйшых навучальных установах Мінска.

Студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна з'яўляюцца Анна Кудзіна, Альбіна Рагучка, Ніна Казлоўская, Зіна Качановіч, Людміла Турко і Ірына Нікалавіч Перхімовіч і Сяргей Вайтхускі зааонаваюць лясатэхнічны інстытут імя Кірава. У Беларускам палітэхнічным інстытуце імя Сталіна вучацца Леанід Валасяк, Зоя Дроўл, Аляксандр Міклашэвіч, Нона Ермаковіч — студэнтка педагогічнага інстытута імя М. Горькага, а Марыя Валасяк і Лілія Жулюковіч — студэнткі інстытута народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава.

Бацькі іх працуюць у калгасе «Светлы шлях». І сапраўды, які цяпер светлы і радзімы шлях былой цёмнай, забітай вёскі Стары Свержань. Пры аіскай Польшчы гэта быў закінуты куток. Ніякі старыя хаткі туліліся на беразе ракі Залужанкі—прытоку Немана. Голад і галечка былі спараченымі спадарожнікамі бедных сялян. У вёсцы было толькі некалькі чалавек, якія маглі напісаць ці прачытаць пісьмо. Не было школы. Многія з сучасных студэнтаў працавалі падпаскамі ў памешчыка. А цяпер калгаснікі жывуць у светлых прасторых дамах. Вёска радзёфікаваная, пабудаваны ным клуб, будынік сельскага Совета, магазіна. Ёсць багатая бібліятэка, працуюць сярэдняя школа.

У вышэйшых навучальных установах Масквы, Ленінград, Мінска і іншых гарадоў нашай краіны вучыцца больш 20 выхадцаў з гэтай вёскі. Многія, закончышы інстытуты, прыязджаюць працаваць у сваю вобласць, родную вёску. За апошнія гады з вёскі вышла 12 педагогаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй, многа трактарыстаў, камбайнераў. Заслужанай пвагай сярня і сельсінітэнта і вучня карыстаюцца Мікал Дроўл і Іван Шавель, якія працуюць на стаўнікамі ў роднай вёсцы.

Падрыхтоўка да свята песні

У Старобінскім раёне пачалася падрыхтоўка да свята песні, якое адбудзецца ў Старобіне 2 мая.

У падрыхтоўку ўключыліся ўсе калектывы прадрямметраў, калгасаў, МТС і школы раёна.

Асабліва паспяхова рыхтуюцца харавыя калектывы Паварчыцкай хаты-чытальні (кіраўнік І. Валодзька), Мазурскай (кіраўнік А. Сіс), Чырвонадворскай (кіраўнік І. Веладзімовіч) і Лістападавіцкай хат-чытальняў, калгасаў «Новы мір», «Перадавік» імя Чкалава і другіх. У гэтых калектывах па 80—100 чалавек.

Нядаўна ў раённым Доме культуры быў праведзены двухдзённы семінар кіраўнікоў харавых калектываў раёна.

Калектывы, якія будуць удзельнічаць у зводным хоры, развучылі «Гімн Савецкага Саюза», песні «Партыя — наш рулявы», «Марш маладых аб.рошцаў міру», «Радзіма», «Беларусь — Радзіма».

П. БАРОДКА,
мастацкі кіраўнік хора Лістападавіцкай хаты-чытальні.

Навуковыя гурткі

Пры кафедрах Беларускай кансерваторыі працуюць студэнткі навуковыя гурткі, якімі кіруюць прафесары, дацэнты і старшыя выкладчыкі.

Падрыхтаваны некалькі дакладаў, якія будуць заслуханы ў студэнткім навуковым таварыстве.

Студэнтка А. Багданова (фартапійная кафедра) напісала работу на тэму «Камерна-інструментальная творчасць кампазітара А. Багатырова». Тэма даклада студэнткі Е. Івановай — «Педагагіка» і выкананыя прычыны піяніста Ігумнава». Студэнтка Г. Аманьева (струнная кафедра) напісала работу аб вядомым рускім вялалядзісе Брандукове. На тэму «Асновы партыйнасці ў мастацтве» (кафедра марксізма-ленінізма) падрыхтаваў даклад студэнт гісторыка-тэарэтычнага аддзялення В. Шмонін.

Першая старонка.

Перадавы. — Палешыць справу мастацкіх перакладаў.
Савецкая соцыялістычная законнасць недатыкальная. (Перадавы «Правды».)
М. Лужанін. — Дарагія рысы.
Хроніка культурнага жыцця.

Другая старонка.

Я. Рамановіч. — Нашы сучаснікі на сцэне.
М. Гамолка. — Калгасная вясна.
О. Нікалаева. — Канцэрты дзяржаўнага хора.

Трэцяя старонка.

Н. Кісілік. — На парадку дня.
Ул. Юрвеч. — За творчы пераклад.
Л. Озераў. — Высакардонная праца.
Выданне мастацкай літаратуры.

Чацвёртая старонка.

Я. Данская. — Без густу і пацущы адказнасці.
Н. Харытонаў. — Паэт-змагар.
Ан. Скалабан. — Юрыдычная клетка (фельетон)

Савецкая соцыялістычная законнасць недатыкальная

У нашым друку апублікавана паведамленне Міністэрства ўнутраных спраў СССР аб выніках стараннай правяркі ўсіх матэрыялаў папярэдняга следства і іншых даных па справе групы ўрачоў, якія абвінавачваліся ў шкодніцтве, шпіянажы і тарарыстычных дзеяннях у адносінах да актыўных дзеячоў Савецкай дзяржавы.

У выніку правяркі ўстаноўлена, што прыцягнутыя па гэтай справе прафесары і ўрачы былі арыштаваны былым Міністэрствам дзяржаўнай бяспекі СССР няправільна, без якіх-небудзь законных паказанняў. Ік гаворыцца ў паведамленні Міністэрства ўнутраных спраў, правяра паказала, што вступленія супраць гэтых асоб абвінавачанні з'яўляюцца ілжывымі, а дакументальныя даныя, на якія абавіраваўся работнікі следства, негрунтоўнымі. Устаноўлена, што паказанні арыштаваных, якія нібыта іцвярджалі выстаўленыя супраць іх абвінавачанні, атрыманы работнікамі следчай часткі былага Міністэрства дзяржаўнай бяспекі пляхам прымянення непапушчальных і найстражэйшым чынам забароненых савецкімі законамі прыёмаў следства.

На паставе заключэння следчай камісіі, спецыяльна вылучанай Міністэрствам ўнутраных спраў СССР для правяркі гэтай справы, арыштаваныя і прыцягнуты да крымінальнай адказнасці ў працяглых ім абвінавачваннях і з-пад варты вызвалены.

Асобы, вінаватыя ў няправільным вядзенні следства, арыштаваны і прыцягнуты да крымінальнай адказнасці.

Як магло здарыцца, што ў нетрах Міністэрства дзяржаўнай бяспекі СССР, зааіканага стаяць на варце ітарэсаў Савецкай дзяржавы, была сфармыравана правакацыйная справа, ахвярай якой з'явіліся сумленныя савецкія людзі, выдатныя дзеячы савецкай навуцы?

Гэта адбылося перш за ўсё таму, што не на вышнім аказаліся кіраўнікі былага Міністэрства дзяржаўнай бяспекі. Іны аларваліся ад народа, ад партыі, забыліся што з'яўляюцца слугамі народа і абавязаны стаяць на варце савецкай законнасці. Былы міністр дзяржаўнай бяспекі С. Ігнашеў праўдзі палтычную сапату і ратазейства, аказаўся на повадзе ў такіх алачынных авантюрыстаў, які былі іменскі міністра і начальнік следчай часткі, які непасрэдна кіраваў следствам, Румін, пачер арыштаваны. Румін па-ступнаў як скрыты вораг нашай дзяржавы, нашага народа. Замест таго, каб працаваць па выкрыццю сапраўдных ворагаў Савецкай дзяржавы, сапраўдных шпіянаў і дыверсантаў, Румін стаў на шлях абману ўрада, на шлях злачыннага авантурызма. Папраўшым высокае прызначэнне работніка дзяржаўнага апарата і сваю адказнасць перад партыяй, перад народам, Румін і некаторыя другія работнікі Міністэрства дзяржаўнай бяспекі ў сваіх алачынных мэтах пайшлі на грубыя парашэнні савецкай законнасці, аж да прамой фальсіфікацыі абвінавачальных матэрыялаў, пасмелі адзеквацца над недатыкальнымі правамі савецкіх грамадзян, запісанымі ў нашай Канстытуцыі.

Не на вышнім аказаліся і створаныя ў сувязі з абвінавачаннем супраць групы ўрачоў медыцынска-экспертная камісія, якая дала няправільнае заключэнне па метадах лячэння, прымененых у свой час да А. С. Шчэрбакова і А. А. Жанава. Замест таго, каб з навуковай добрасумленнасці і аб'ектыўнасцю прааналізаваць гісторыю хваробы і іншыя матэрыялы, гэтая камісія падалася ўальву сфабрыкаваных следствам матэрыялаў і сваім аўтарытэтам падтрымала пакалініцкія, фальсіфікаваныя абвінавачанні супраць раду віднх дзеячоў медыцыны. Трэба пры гэтым адзначыць, што следства ўтаіла ад экспертаў некаторыя істотныя бакі лячэбнай працэдур, якія даказваюць правільнасць правядзенага лячэння.

З пацудзім аздавальнення савецкіх нарс далаўца, што абвінавачанні, узведзеныя на цэлы рад віднх дзеячоў савецкай медыцыны, аказаліся поўнасцю хлаўсавымі, што гэта быў гусны пакалі на сумленны і паважаных дзеячоў нашай дзяржавы. Толькі людзі, якія страцілі савецкае аблічча і чалавечую гонасць, магі дайсці да безаконных арыштаў савецкіх грамадзян, выдатных дзеячоў савецкай медыцыны, да прамой фальсіфікацыі следства, да алачыннага парашэння свайго грамадзянскага абавязку.

Агітныя авантурысты тыпу Руміна сфабрыкаванай імі следчай справай прабавалі распаціць у савецкім грамадстве, спэаным маральна-палітычным адзіствам, ідэям пралетарскага ітарнацыяналізма, глыбока чуждыя соцыялістычнай іцэалогіі пачуцці нацыянальнай варажасці. З гэтай правакацыйнай мэтай яны не спыніліся перад атацельным пакалітам на савецкіх людзей. Стараннай правяракй устаноўлена, напрыклад, што такім чынам быў узведзён пакаліт на сумленнага грамадскага дзеяча, народнага арыста СССР Міхаіла.

Як відаць з паведамлення Міністэрства ўнутраных спраў СССР, органы былага Міністэрства дзяржаўнай бяспекі груба парушылі савецкую законнасць, дапусцілі самавольства і злоўжыванне ўладай. Падабныя алачынныя дзеянні не магі доўга заставацца нявыкрытымі і беспараканымі, бо Савецкі ўрад стаяць на варце праваў грамадзян нашай краіны, клапаціцца гэтыя правы ахоўвае, строга карае, нягледзячы на асобы і чыны, тых, хто дапускае самавольства.

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад нямаюна патрабавалі і патрабуюць, каб работа ўсіх нашых арганізацый, усяго дзяржаўнага апарата знаходзілася пад пільным кантролем кіруючых органаў і ўсяго савецкага грамадства. Цяпер, калі савецкі народ так глыбока адчувае і ўсведамляе значэнне перамогі соцыялізма ў нашай краіне, мы павінны быць асабліва пільнымі і асабліва патрабавальнымі ў адносінах захавання савецкай, соцыялістычнай законнасці.

Смела ўскрываючы недахопы ў дзяржаўным апарате, у тым ліку факты самавольства і беззаконня, дапускаемыя асобнымі работнікамі дзяржаўнага апарата, з усёй рашучасцю і непрымірымасцю выкараняючы гэтыя недахопы, Савецкі ўрад адкрыта і прам гаворыць аб іх народу. Гэта сведчыць аб вялікай сіле Савецкай дзяржавы, соцыялістычнага ладу. Крыніца гэтай сілы ў тым, што наш урад пачі і непарушыа звязан з народам, абавіравае на народ у усёй свай дзейнасці, цэбра і паслядоўна праводзіць палітыку, якая адпавядае жыццёвым ітарэсам народа.

Крына соцыялізма, поўная несакрушальнай магутнасці і творчых сіл, уяўляе ідэю па шляху камунізма. У Савецкім Саюзе даўно ліквідаваны эксплуатацыйны класы. Таму зарубежныя рэакцыйныя сілы ў сваіх сарбых вестці падрыўную дзейнасць супраць Савецкай дзяржавы не могуць мець унутры нашай краіны колькі-небудзь значнай сацыяльнай апоры. Але савецкія людзі ведаюць, што пакуль існуе капіталістычнае акружанне, ёсць і непалабна будучы ў далейшым сарбых зааінуць да нас шпіянаў, дыверсантаў. Будучы і сарбых выкарыстаць у антысавецкіх мэтах асобных алачынцаў, носьбітаў буржуазнай іцэалогіі, перарадзжэнцаў. Супраць гэтых сапраўдных, яўных і скрытых ворагаў народа, ворагаў Савецкай дзяржавы треба заўсёды трымаць парох сухім. Партыя вучыць нас заўсёды быць пільнымі.

У Канстытуцыі СССР запісаныя вялікія правы грамадзян Савецкай соцыялістычнай дзяржавы. Артыкула 127-ы Канстытуцыі СССР абвясцілае грамадзянам СССР недатыкальнасць асобы. Ніхто не можа быць падвергнут арышту інакш як на пастанова суда або з санкцыі пракурора.

Соцыялістычная законнасць, ахова праваў савецкіх грамадзян, запісаных у Канстытуцыі СССР, — важнейшая аснова далейшага развіцця і ўмацавання Савецкай дзяржавы.

Нікому не будзе дазволена парушаць савецкую законнасць. Пажны работы, кожны калгаснік, кожны савецкі ітарэціг можа саакойна і ўпоўнена працаваць, ведаючы, што яго грамадзянскія правы знаходзяцца пад надзеянай аховай савецкай соцыялістычнай законнасці.

Грамадзянін вялікай Савецкай дзяржавы можа быць упоўнен у тым, што яго правы і гарантаваныя Канстытуцыяй СССР, будуць свята захоўвацца і ахоўвацца Савецкім ўрадам.

У гэтым — адна з важных умоў далейшага пэнаста аргантавання народаў СССР вакол свайго Савецкага ўрада, далейшага ўмацавання магутнасці нашай Радзімы і нікульнянага росту міжнароднага аўтарытэту Савецкага Саюза.

(Перадавы артыкул «Правды» ад 6 красавіка г. г.)

Да 60-годдзя з дня нараджэння В. В. Маякоўскага

Саюз савецкіх пісьменнікаў СССР утварыў камісію па правядзенню 60-годдзя з дня нараджэння В. В. Маякоўскага, што адбудзецца 19 ліпеня. Камісія ўзначальвае намеснік генеральнага сакратара Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР К. Сіманав. У ён складзе — А. Суркоў, С. Шчыльчов, І. Асімаў, М. Ісакоўскі, Н. Грыбачов, А. Сафранав, Л. Маякоўская і другія.

6-га красавіка на першым паседжанні камісіі быў абмеркаваны рад мерапрыемстваў, якія звязаны з правядзеннем юбілея. З паведамленнямі выступілі прадстаўнікі розных арганізацый і выдавецтваў.

(ТАСС.)

В. ХОРСУН.

Калгасная вясня

Яшчэ раніца займалася на ўсходзе шырокім разлівам зары, яшчэ не чуно было гоману на вясцы, а Нікалай Пятровіч Хаванскі ўжо быў у праўленні калгаса. Ён разгарнуў бланкіт, праверыў калгасныя запісы памечаных работ на сённяшні дзень і тут-жа падшоў да тэлефона.

— Дайце камандзіра авіятрада! — папрасіў ён, а праз хвіліну запытаўся: — Як там а самалётам? Выслалі? У палавіне семай?

Старшыня пасвіў трубку, павярнуўся да стала. У гэты момант у пакой увайшла брыгадзір трактарнай брыгады Пятро Полюх і брыгадзіры паліважных брыгад Аляксандр Еўтухоў і Пятро Чайкоў.

— Скажыце, калі ласка, не бачылі самалёта над вёскай? — запытаўся Хаванскі, вітаючыся з брыгадзірамі.

— Штосьці не відно, — адказаў Пятро Чайкоў.

— А важуць: выслалі. Праверым, — старшыня раскруціў партсігар, закурываў і, вірнуўшы ў вясно, сказаў: — Што-ж, брыгадзіры, паехаці. Нам трэба спяшчацца.

Селі ў «Масквіч». Мінуты сады і невялікі барозавы тэй, машына спынілася. — Праславінай дарогай нам не праедаць, — абвясціў Хаванскі. — Прайдзем пехатою.

Узыходзіла сонца. Белыя барашкавыя воблакі сталі ўвільняцца. Над нагамі хрусцелі слабыякі красавіцкіх лядоў. У вярхах паўзлі туманы.

— А вась і поле брыгады Чайкова, — прымыўшыся, Хаванскі абвясціў рукою прастор. — Зямля тут падсохне раней, чым у другіх месцах.

Брыгадзіры нахіліліся, узялі па жменьцы глебы, пачалі размінаць на далонях.

— Амаль гатова ўжо. Зялёку рассяліца... — азваўся Пятро Полюх.

— Слухай сваю задачу, — шаварнуўся да яго Хаванскі: — пусцім на гэты ўчастак два трактары, у дзве змены. Гаручае і вадку трымаць ад ўласку, вунь на тым узгорку. Бачыш?

— Бачу.

— Адсюль перагонім трактары... — старшыня зашчыў і акінуў позіркам брыгадзіраў. Аляксандр Еўтухоў выкарыстаў гэты момант і гарача сказаў:

— На маё поле, за чыгунку. Учора правяраў глебу: якраз падсохне к таму часу.

— На тваё поле прапануеш? — прыжмурыўся старшыня. І, весела ўсміхнуўшыся, працягнуў: — Я так і ведаў, што ты гэта скажаш. А ці абавязкова на тваё поле? Адсюль да яго лідзі кіламетраў. А побач — палі Ганчарова. Няўжо будзем узгедзі ганяць трактары? Не, Аляксандр, трактарысты ідуць да Ганчарова, а ад яго — да цябе. Трэба, брат, па-гаспадарску разважаль.

— Іно-то так, — удыхнуўшыся, аздаўся Еўтухоў.

Старшыня абшшоў з брыгадзірамі ўвесь палаток, доўга раіўся з імі.

«Будзем змагацца за ступодны ўраджай збожжаных на ўсёй плошчы», — так рамані калгаснікі на апошнім агульным сходзе.

І калі брыгадзір трактарнай брыгады Пятро Полюх запытаўся ў старшыню калгаса, ці шмат гною вывезена на палі пад бульбу, той урачыста сказаў:

— На сорок п'яць тон із гектар! Як лічыш, маля?

Брыгадзір бліснуў з-пад рыжаватых куцкіяў брывоў агенчыкамі вачэй і радэсна прамоўіў:

— Ого! Нічога не скажаш — пастараліся. — Падумаў крыху і тут-жа дадаў: — Не менш, як па 200 цэнтнераў бульбы з гектара атрымаецца. Гэта ясна.

Будчы напад у вёску, старшыня рашміў заглянуць на ферму. Калгаснікі ганарцаць сваімі жывёлагадоўчымі фермамі. Тут для кароў і коней створаны выдатныя ўмовы. У кароўніках абсталяваны аўтапаілак, праведзена электрарэтка. У хуткім часе будзе закончана абудаванне падвешанай дарогі для механічнай падачы кармоў і вывазкі гною на палі.

Пятро Полюх, аглядаўшы грамадскія будыні, прышоў у захваленне. Нікалай Пятровіч усміхнуўся і заавалена працягнуў:

— Пачкай, браток, азіўляцца. Тое, што ты бачыш зараз, гэта яшчэ не ўсё.

Машыну на выбойне моцна кіснула ў бок, і гаворка на хвіліну замоўкла. Старшыня пачаў углядацца ў далечыні. Ад прывабнай свежай карціны вясня, якая адкрывалася з машыны, святлей і радэсна стала на душы Нікалая Пятровіча. Ён яшчэ ўсеўся на сядзенні і азваўся да Полюха:

— Дык слухай. Сёлетэ закладзем падмурак Дома сельгасгаспадарчай культуры. У ім будзе глядзельная зала на 600 месцаў, агра-лабараторыя, бібліятэка, чытальня, пакой для работ самадзейных групоў. Каля Дома культуры ўжо закладзены парк на плошчы 12 гектараў. Пабудуем пяць погляных жылых дамоў для калгаснікаў, закончым будаўніцтва дзіцячых асялі.

— І адкуль вы срэдак? Столькі возьмеце? — азіўся брыгадзір трактарнай брыгады. — На гэта-ж пойдучь мільёны...

— На тое і мільянерамі лічыцца, — з гонарам адказаў старшыня. — Калі хочаш ведаць, наш прыбытак у 1952 годзе склаў 1.654 тысячы, а ў гэтым годзе думаем атрымаць 2,5 мільёна рублёў.

На твары Хаванскага распіла задаволеная ўсмішка.

— Самалёт! — выгукнуў хтосьці за спіной.

З-за ўгорка сапраўды імклава выплыла срабрыстая штука. Самы прыемна лашчыў гукамі рэкат матара.

— Маладзіцы авіятары, п'ёрдае ў іх слова. Бачыш, працуюць ужо. Да вечара падкорміць 200 гектараў авіяты. А заўтра яшчэ столькі. Так што план свой выканаем.

Падкорміка авіяты з самалётаў у калгасе праводзіцца не першы год. У мінулым годзе нават знішчэныя пустазелы на палі было ажыццэлена новымі металамі: хімікатамі, якія рассяваліся самалётамі з павятра.

Хаванскага чакала ўперадзе многа сираў, таму ён, даўшы калгаснікам нечым адзіствена.

калькі парад па далейшай рабоце, аноў рушыў у дарогу.

За выхаднай у сазе стала невялікая група людзей. Два калгаснікі разлівалі з бочкі ў распыліцелі карбамінеум, астатнія аб нечым гутарылі. Адзін з іх, высокі, са смуглым тварам, расказваў:

— Было гэта ў адным з калгасоў Рачыцкага раёна. Падыходзіць якойчы да нашата старшыні малады савад, разгублена рукамі разводзіць. «Нічога не разумею, — кажа ён, — сал наш чамусьці пачынае высыхаць...» «Няўжо? А пракармівай ты дрывы?» — пытаецца Нікалай Пятровіч і ўсміхаецца, аб адразу аздаваўся, што здарылася. «А як-жа! — адказаў, — па палі кучы гною паклаў пад кожны ствол. І бачыце — какага выніку». «Дай рыдэўку, — папрасіў старшыня. — Зараз лячыць будзем твой сад». Толькі разгарнуў зямлю з-пад аднаго дрэва, а адтуль пара, як з печы паваліла.

«Эх, ты, гора-салоўнік. Ты-ж дрывы палелі! Бачыш?» — паказвае яму чорныя, быццам абвугленыя каренні. Вось талы той і схавіўся за галаву. «А я, — кажа, — халеў як лепш драбніць. Не шакадаваў ні іграцы, ні ўгнаенняў. Ночы не спаў. Аж бачыш ты...»

Нікалай Пятровіч растлумачыў яму, што дрывы могуць парывацца, і тут-жа параіў класіфікацыю не ля самага ствала, а ў паўтара метра ад яго. «Зразумей, галава, — кажа яму, — не тоўты каренні вяршыні сокі, а тоненькія, каронныя-капіляры».

Вось што значыць сёце салюнікам, не ведаючы навукі, — заключыў малады салюнік.

Хаванскага любіць і паважаюць усе калгаснікі.

Сам ён — аграном, класіфікацыя і руліны гаспадар. Іго можна ўбачыць і на фермах, і на полі, і ў гаражы, і ў кузні — усюды ён імкнецца пабываць, праверыць асабіста выкананне работ, працу калгаснікаў. У яго вялікія веды і шырокі кругазор. Хаванскі ўсе свае веды і асабіста па аграноміі імкнецца перадаць другім. Таму часта можна пачуць, як ён у гутарках з калгаснікамі расказвае аб таямніцах глебы, аб цікавых агранамічных вопытах, аб вучэнні Вільямса, Дакучаева, Мічурына.

Вось і цяпер ён любіцца прыгожым вясновым краямі. Угары чуваль знавокі жаранкаў. Паводзі павуцкі на небасхілу адзінокі хмаркі. На полі роўнымі радам, як адлітыя чыгунныя пліты, ляжаць чорныя скібы зямлі.

Настаў дзень першай баразны. Радэсна слухаць у гэты час гул трактараў, шортат лямкоў у зямлі, рыненне каляса на прасцягнутых дарогах: прыемна ўдыхаць на свежы вольды цёплай ралі. Па настрою тудэй, па тым ажыўленні, якое адразу запанавала на шырокіх калгасных палях, бачна: сёлета будзе вырашчаны багаты ўраджай.

Мікола ГАМОЛКА.

Калгас імя Сталіна, Гомельскі раён.

У О Р Ш Ы Канцэрты дзяржаўнага хора

Музей народнага героя

На станцыі Орша з поезда сшыла група юнакоў і дзяўчат. Гэта — вучні Барысаўскага педасветлінага вучылішча Мінскай вобласці. Яны прыбылі сюды, каб наведаць музей праслаўленага героя нашай Радзімы Канстанціна Сяргеевіча Заслонова.

Прыветліва сустракае наведвальнікаў дырэктар музея, былая партызанка брыгады Заслонова Фёдафія Антонаўна Цыганалева. Яна знае іх з дакументамі, паказвае ўзоры «заслонаўскіх» мін, а далагодзіць ім партызанскія пусканы пад аджом дзесяткі варажых шпіонаў, расказвае аб той вялікай рабоце, якую правяла ў тылу ворага брыгада Заслонова.

Нядаўна музей набыў новыя дакументы: заяву Заслонова з просьбай прыняць яго кандыдатам у члены партыі і працоўна партыйнага сходу партызанскай брыгады з рашэннем аб прыёме яго ў рады партыі Леніна — Сталіна.

Папоўніўся музей таксама новымі карцінамі ўдзельніка партызанскага руху мастака С. Раманава — «Партыя Канстанціна Заслонова з групай партызан каля станцыі Ярышава», «Пераправа заслонаўскай прац раку Мяжу», «Гібель Заслонова».

За час існавання музея яго наведала звыш 400 тысяч чалавек. Тут пабылі студэнты Масквы і Брэста, настаўнікі Кўдубышова і Молатава, калгаснікі Лагойшчыны і Гомельшчыны, юныя дзеіцы з Пінска і Магілёва. У мінулым годзе музей наведала дэлегацыя румынскіх салда, якая гасціла ў Савецкім Саюзе.

У хуткім часе ў музеі адкрыцца новы аддзел, прысвечаны паказу жыцця калгасна, прадрывацтва і ўстаноў рэспублікі, якія носіць імя Героя Савецкага Саюза Канстанціна Сяргеевіча Заслонова.

Выхаванцы музычнай школы

Раёны Дом культуры перапоўнены людзьмі. Падзіры ўсіх прысутных накіраваны на сцэну, адкуль вясёла мілагуна мелодыя рускай народнай песні «Між крутых беражкоў». Выконвае яе на баяне васьмігалоўны баяніст Косця Чышоў. З захваленнем сустракаюць прысутныя выступленне чатырнаццацігадовага баяніста У. Саленіка і У. Шляйскага і другіх. Усе яны — вучні аршанскай музычнай школы, якая створана два гады таму назад.

Па класу баяна, фартэпіяна і народных інструментаў тут вучыцца звыш 100 юных музыкантаў — дзяцей рабочых і служачых.

Пад кіраўніцтвам вопытных выкладчыкаў музыкі Г. Ваданекава, І. Патроўскага, А. Каржарскага і другіх яны вывучаюць творы Чайкоўскага, Глінка, Мусаргаска, Бетховена, Шалына, Манюшы, рускія, беларускія, украінскія народныя песні і тавы.

Пры музычнай школе створан харавы калектыў, якім кіруе выкладчыца музыкі Е. Гугель. Хор неаднаразова выступаў перад рабочымі звада «Чырвоны барышчэ», перад студэнтамі настаўніцкага інстытута.

В. ШЫМУК.

Нашы сучаснікі на сцэне

(«Што пасееш, тое і пажнеш» у Рускім дзяржаўным драматычным тэатры БССР)

Адны з першых драматургаў, што ўзлялі за распрадоўку тэмы аб пасляваенным жыцці і мірным будаўніцтве, аб рабочым класе Беларусі — стваральніку сацыялістычных новабудоваў, быў В. Палескі. Іго п'еса «Песня нашых сэрцаў», праўдыва адлюстроўваючы людзей пасляваеннага часу і іх самаадданую працу па аднаўленню разбуранага акупантамі горада, мела і рад істотных недахопаў, якія з'явіліся пад уплывам шкоднай творчых «бесканфіліццкіх» савецкай драматургіі.

У святло новых эстэтычных крытэрыяў, якія вынікаюць з глыбока праўдывых наладжанняў аб разуменні тыповага ў літаратуры і мастацтве, выказаных Г. М. Маленковым у дакладзе на XIX з'ездзе Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, аўтар грунтоўна перапрацаваў сваю п'есу «Песня нашых сэрцаў».

У выніку атрымаўся твор, які па-новому асветляе праблему сучаснага жыцця і будаўніцтва.

У аснове п'есы пад новай назвай «Што пасееш, тое і пажнеш» ляжыць канфіліт: барацьба новага з адсталым, косным. Ноўным голасам гаворыць драматург аб тым, што ўсё новае — станаючае, жыццеснавардзімае, якое накіравана на зарывец нашага сацыялістычнага грамадства, знаходзіць падтрымку партыі, урада, кожнага савецкага чалавека і, наадварот, усё шкоднае, адсталое, якое выступае супраць савецкага ладу жыцця, або атрымае «жывы рух савецкіх людзей наперад да камунізма, вывікае гамбокае абурэнне, пратэст грамадства».

Падзеі п'есы адбываюцца ў адным з гарадоў рэспублікі, дзе шырока разгорнута пасляваеннае мірнае сацыялістычнае будаўніцтва.

Людзі ў п'есе В. Палескага паказаны ў працы і асабістым жыцці. У вярхі сцэнічных вобразах аўтар расказвае душэўную прыгажосць савецкага чалавека, яго імкненне да новага, камуністычнага грамадства. У большасці вобразаў глядзяч бачыць унутры савецкага чалавека, які раскрыты праўдыва і шматгранна. Ліні творчых адносін і бытавога плана праходзяць не ізалявана, а ў арганічным сюжэтным адзіствена.

Адной са станаўчых якасцей п'есы і спектакля з'яўляецца створанне аўтарам і актэрам Г. Няркавым вобраза сакратара гаркома партыі Паўла Пятровіча Сакалова. Сакалоў — чалавек шырокага маштаба, энергічны, поўны ініцыятывы. Ён не чакае, калі яму прапануеш тую або іншую справу, а сам унікае ў справу, якія стаяць перад гаркам будаўніцтва і жыццём горада. Як рулівы гаспадар і чылы чалавек, Сакалоў заапанчаны арганізацыйнай творчых сіла будаўніцтва і хутчэйшай ліквідацыі вынікаў вайны. Іхня канчаткова не вылічыўшыся ад сваіх пліжкіх франтавых равенняў, Сакалоў думае пра забяспечанне жыхароў горада ўсім неабходным для нармальнага жыцця.

Адной з выключных якасцей сакратара гаркома партыі Сакалова з'яўляецца яго ўменне разбірацца ў людзях.

Уменне азважыцца дзелавыя якасці чалавека, смела вылучаць яго на адказную работу даламага Сакалоў не толькі прадабачыць заўтрашні дзень, але і адзіночна стаяць перад людзьмі, даражачы стаханавіцу Прыкопу Баржу адказную справу па выхаванню рабочай моладзі; ён бора па абарону галаўнага інжынера будаўніцтва трэста Каласова і тым самым забяспечвае адказны ўчастак будаўніцтва. Разам з тым, ён выкрывае антыпартыйную сутнасць паводні дзялягі і праўдыва-

Сцэна з чацвёртага акта. Прыём знатнага каменшчыка Каржа ў партыю. Фота В. Лупейкі. (Фотахроніка БЕЛТА).

сета Чарнухі, які прабраўся на пасаду начальніка будаўніцтва трэста.

Сакалоў расказвае і ў сваіх асабістых узаемаадносінках з любімай дзяўчынай. Хоць каханне сакратара гаркома да маладой інжынера Ірыны Чайкі раскрыта не вельмі глыбока ў п'есе, але ў тых нямногіх сценах мы бачым, якія высокія маральныя прынцыпы кіруюць пачуццямі Сакалова. Яго каханне чыста.

Сакалоў у выкананні Г. Няркава — прымаві чалавек і разумны кіраўнік. Готаму чалавечу вершы і адчувае ў ім вялікую ўнутраную пераканальнасць і сілу. Заўсёды вытрыманы і спакойны, Сакалоў у той-жа час поўны запалу і гарача перажывае кожную з'яву жыцця.

Няркава вельмі вырааны і ў знешнім малюнку вобраза. У яго нетаропныя жэсты, уплывалая гала і звышні іскрынка ў вачах. Адчуваецца жыццерадасны, багаты на ўсёй сваёй прыродзе чалавек, у якога яснае светададуванне. Праўда, хадэса-б бачыць Сакалова больш вялічым і сабраным у сваіх дзеяннях, чаго яшчэ п'еса вобраза.

Кантрастам у параўнанні з Сакаловым вытэдае Чарнуха. Яго рукаваць і заапанчаны выглед страшэнна занятага чалавека могуць увесці ў аман толькі ратава і верхагазда. Гэты наскрозь хлу-

дзяржаўны хор пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Р. Шырма паказаў працоўным сталіцы рэспублікі новую праграму.

Канцэрты сведчаць аб няспыннай настаяльнай рабоце хора над рэпертуарам. Кіраўніцтва і калектыў зноў перамагчы тэматычны вузлі рэпертуара, які рапей / выдначыўся ў маторам, праўдывых, сумных беларускіх народных песнях дараўвостыянага перыяду.

Істотнай рысай новай канцэртнай праграмы хора з'яўляецца наяўнасць у ім твораў, прысвечаных важнейшым тэмам нашай сучаснасці — бязмежнай любві да сваёй Радзімы і вернасці заветам аідэалка Сталіна, рашышасці астаць справу міру.

У рэпертуары хора — класічныя творы, песні савецкіх кампазітараў, рускія народныя песні і народныя песні краін народнай дэмакратыі.

Аднак не ўсё задавальняе ў праграме канцэртаў. Навывчай абмежаваны паказ класічных твораў (уключаны толькі «Вечар» Танеева). Прапанава-ж лепшых твораў класікі з'яўляецца немагавяжнай задачай калектыў. Носыбіта высокіх форм харавой культуры. Хацелася-б папоўніць праграму класічнымі творами, у якіх хор праўдыва сваб высокае выканаўчае майстэрства.

На першы погляд здаецца, што ў рэпертуары хора дастаткова твораў беларускіх кампазітараў. Аднак аглядаецца, што з дзеячкі беларускіх твораў у праграме — чатыры належаць У.А. Алоўнікаву, адзін — В. Яфімаву, адзін — Г. Галавасцікава і тры — апагоўкі беларускіх народных песняў.

Такое становішча тлумачыцца тым, што беларускія кампазітары вельмі мала зрабілі для развіцця харавога мастацтва рэспублікі наогул і для хора асабліва ў прыватнасці.

Уключаныя ў праграму творы беларускіх кампазітараў няроўназначныя па сваім мастацтву і прафесійнаму ўзроўню. Так, напрыклад, у хоры У.А. Алоўнікава «Дуб» няма яркага мелодычнага вобраза. Партытура гэтага твора больш блізка стылю інструментальнай музыкі, чым харавой. Калектыў Дзяржаўнага хора многа і ўпорна прапанаў над гэтым творам, але ён не пакінуў такога яркага ўражання, як натхняючая карціна беларускай прыроды ў «Лясной песні», задушэўная лірыка песні «Радзіма мая дарэгая» і хор «На Палесці гоман, гоман».

Калектыву неабходна пазумаць і аб замене песні Васільева-Буглая «Слова народа». Гэта малавразны, аднастайны па мелодыі твор.

Да гэтага часу ў рэпертуары хора адсутнічаюць творы аб вялікіх будоўнях камунізма. Кіраўніцтва хора варта было-б уключыць у праграму песні Макарава з яго харавой сюіты «Рака-багатыр», якая адзначана Сталінскай прэміяй. А як пудоўна прагучалі дзве песні з готай сюіты ў канале «Думка» ў час яе гастролі ў Мінску!

Трэба пажадаць калектыву ўключыць у сваю праграму больш твораў беларускіх кампазітараў аб нашай сучаснасці, узабагаціць рэпертуар песнямі брацкіх рэспублік СССР і краін народнай дэмакратыі, у прыватнасці Кітая.

У рэпертуары хора не было ніводнай сучаснай беларускай народнай песні. У нас-жа яны ёсць. Для апрацовак гэтых песняў калектыў павінен прыцягнуць больш шырокае кола беларускіх кампазітараў, а не абмяжоўвацца прымітыўнымі апагоўкамі Яраслаўскі.

Выкананне праграмы канцэртаў не вызначалася роўнасцю. Выдатна былі праспяваны класічныя творы — «Вечар» Танеева, «Зімяна дарога» Шабаіна, «Піча вода» Ляташынскага, руская народная песня «Вараг». Для выканання гэтых твораў кіраўнік і калектыў знайшлі яркія фарбы, пачуццёвыя выражэнні і пранікненні, пераможную сілу і пераканальнасць.

Аднак у выкананні твораў на сучасную тэматыку, такіх, як «Мір адстаім» В. Яфімава, «Радзіма мая дарэгая» і «Лясная песня» У.А. Алоўнікава, «Радзіма» А. Новікава, адчувалася пэўная скванасць і неглыбокае праікненне ў раскрыццё зместу.

Выкананне ў хорах заўсёды вызначалася бедакорнай чыстотай інтанацыі, мяккасцю гучання, дакладнай дыкцыяй. Зараз-жа гэтыя путоўныя якасці чамусьці страчаны ў многіх песнях хора. Часткова гэта можна растлумачыць значным пашуўненнем калектыва новым саствам выканаўцаў і адсутнасцю дастаткова часу для падрыхтоўкі, часткова і тым, што мастацкі кіраўнік Р. Шырма яшчэ цалкам не пераадолеў імкненне да твораў працяжнага, харальнага складу.

Вось чаму вядома «Кантата аб Сталіне» Аляксандра прагучала аднастайна і непераканальна.

Мастацкі кіраўнік — народны артыст БССР Р. Шырма, майстар харавой культуры, які ўмее дамагацца ад калектыва добрых вынікаў. Але ён чамусьці няўважліва да раскрыцця зместу асобных харавых твораў. Адсюль няправільная трактоўка і інтэрпрэтацыя такіх хораў, як «Любы зоры залацістыя», «Раха» Арлана Ласо, рускай народнай песні «Я вечор млада», украінскай песні «Ой, чаго-ж ты, дубе», беларускай «Пераз сад-вінаград» і інш.

Не пераацэна тонкі гомар песні «Я вечор млада», ігрывасць беларускай песні «Пераз сад-вінаград», «Раха» выконвалася вельмі хутка і гучна, па сутнасці, не атрычалася. Песня Галавасцікава «Любы зоры залацістыя» спяваецца вяла.

Выкананне лірычнай песні Алоўнікава «Радзіма мая дарэгая» павінна быць лепшым.

У высокакваліфікаваным калектыве творы сучасных аўтараў гучаць не на належным узроўні і дапускаецца няправільнасць іх трактоўкі, у той час, калі так блізка выконваюцца класічныя творы. Гэта павінна быць выпраўлена мастацкім кіраўніцтвам хора. Сучасны

На парадку дня

У магнутым таленце Маякоўскага скандэнтаваліся лепшыя якасці савецкай паэзіі — яе натхнёна партыйнасць і савецкі патрыятызм, яе наватарская сутнасць, пачуццё аднаасенні перад партыяй, перад народам і бесконца патрабавальнасць да сабе.

Прадаўжаючы пералаву традыцыю вялікай рускай літаратуры, Маякоўскі ўпершыню ў савецкай паэзіі асэнсаваў і дакладна вызначыў месца паэта ў жыцці, «у рабочым страю». Ён сказаў аб сабе:

... я
народа вадзітель
і адначасова —
народны слуга...

Больш за ўсё яму, аднаму з найвялікшых паэтаў усяго часу і народаў, класіку сацыялістычнага рэалізму, было чужым пачуццё самалюбавання і самазаахваленысці. Заўсёды адчуваў ён сабе ў «непрапаным даўгу» перад народам. І кожнае сваё новае творчае дасягненне Маякоўскі разглядаў не як падмурак у помнік сваёй славы, а як ступень да новых вышэйшых творчасці.

«Назва Маякоўскага, — пісала «Правда» ў нумары ад 2 сакавіка 1953 года, — забяспечыла ўсё савецкае народа. Не вывучэнне — справа дзяржаўнай важнасці, тут недапушчальна беспринцыповасць, саматужнасць, нехайнасць».

Адным з найважнейшых сродкаў прапаганды творчасці Маякоўскага з'яўляюцца пераклады яго твораў на мовы народаў Савецкага Саюза.

Народы нашай многанациональнай Радзімы па праву лічаць Маякоўскага сваім паэтам, а кожную кнігу перакладаў яго твораў разглядаюць, як каштоўны ўклад у сваю нацыянальную культуру.

Выход новай кнігі выбраных твораў Маякоўскага на беларускай мове — вялікая падзея ў культурным жыцці нашай рэспублікі. Шматлікія чытачы, для якіх Маякоўскі з'яўляецца любімым паэтам, з радасцю відаць з'яўленне гэтай кнігі на паліцы бібліятэкі, на прылавках кніжных магазінаў. Разам з тым, беларускі чытач, які добра ведае творчасць лепшага, таленавіцейшага паэта савецкай эпохі ў арыгінале, вельмі строга паставіцца да гэтай кнігі.

Ні ў якой ступені не змяншаючы таго велікага значэння, якое мае выхад выбраных твораў Маякоўскага на беларускую мову, неабыякава адзначаючы ў гэтым раку сур'ёзны недахоп — сказаць аб ім тым больш праба, што ўпершыню яшчэ вялікая работа па перакладу Маякоўскага.

Але тым, што Маякоўскі можа гучаць на беларускай мове на ўвесь голас, не трацячы ніякіх ні сваёсаслівасці, ні сілы мастацкага ўздзеяння на чытача, ажсваць свеціць некаторыя пераклады, зместыяны ў кнізе. Да іх праба аднесці ў першую чаргу «Невычэйная прыгода...» (пераклад К. Крапіны), «Верш аб савецкім пашпарце» (пераклад А. Куляшова), «Небаскроб у разрэзе» (пераклад А. Зарыцкага), «Намай моладзі» (пераклад К. Пірэнікі) і іншыя.

Але побач з гэтымі творамі творчай работы перакладчыкаў у кнізе ёсць і некалькі недапрацаваных і проста слабых перакладаў.

Вадаў трэць вершаў, а таксама паэма «Владзімір Ільіч Ленін» і большая частка паэмы «Добра!» перакладзены даўно, ашчэ да вайны. І гэтыя пераклады былі механічна ўключаны ў новую кнігу. Між тым, у пасляваенны перыяд беларуская паэзія ўзбагачалася вялікім поштым у сярэ перакладаў. Перакладзены на беларускую мову многія выдатныя творы паэзіі. У іх ліку такія шэдэўры, як пушкінскі «Іўгені Анегін», па-майстарску перакладзены А. Куляшовам.

Многія ранейшыя пераклады Маякоўскага ў значнай ступені не адпавядаюць сучаснаму стану перакладчыцкай работы. Іх праба перапрацаваць, а шмат што праба было перакласці нанова.

Многія радкі перакладаў свеціць аб тым, што перакладчыкі часам трапляюць у залежнасць ад чыста тэхнічных задач — рыфмы, рытма і г. д. Часта сустракаем мы з рыфмаваным перакладам вершаў Маякоўскага замест мастацкага іх перакладу.

Параўнаем, да прыкладу, радкі Маякоўскага з «Размовы з фінісспектрам аб паэзіі» з перакладам У. Шахаўца:

И тинет
меня
в холода и в зной.
Бросаюсь,
опутан в авансы и в займы я.
Гражданин,
учтите билет проездной!
— Поэзия
— вся! —
езда в незнакомое.

Гэтыя словы маюць зусім рэальную, канкретна жыццёвую аснову. У іх — тлумачэнне шматлікіх пасляк Маякоўскага, які арганічна частка яго паэтычнай работы. Тут зусім зразумела, адкуль узнікла «авансы» і «займы». І «езда в незнакомое» лагічна вынікае з гэтай страфы.

У Шахаўце перакладае гэтыя словы наступным чынам:

Абытан авансам,
жаклівя
бачу сны.
Пачею ад пошукаў —
заўсёды не дома я.
Грамадзянін,
улічыце
билет празны!
Паэзія
— уся! —
езда ў невідоме.

Поўжартоўныя, поўсур'ёзныя радкі Маякоўскага заменены ў перакладе смяхотворнымі жахамі абытанга авансамі чалавека. І зусім незразумела, чаму паэт «заўсёды не дома». Ці ён шукае, як гэта і ёсць у Маякоўскага, «пачок небылых рыфм», ці ён шукае збавення ад авансаў?

Дзеся рыфмы, дзеся таго, каб як-небудзь звесці канцы з канцамі, радкі перакладаў часта апаўняюцца лішнімі, «халастымі» словамі.

Пачатак верша Маякоўскага «Найлепшы верш»:

Аудитория сыплет
вопросы колочные,
старается озадачить
в записочном рвении...

М. Клімковіч перакладае наступным чынам:

Аудитория
сыпле
калючымі пытаннямі,
імякнецца абяздачыць
запіскамі першымі...

Слова «першымі» тут зусім неадарачна, іно пастаўлена для рытму. Радок Маякоўскага: «Пока перетрахаваю поэтическую старь» Клімковіч перакладае: «І покуль шукаю, зморшчыўшы твар». Перакладчык прымусяў злічыць героя Маякоўскага зморшчыць твар зноў-такі дзеся рыфмы.

Залежнасць перакладчыкаў ад чыста тэхнічных момантаў работы, адсутнасць творчага падыходу да справы прыводзіць часам да поўнай біясенцыі. Так, радкі верша «Пан народны артыст»: «Есть класс пролетариев миллионгоробый и те, кто покорен фаустовскому телу» А. Астрыйка перакладае: «Есть класс пролетарий мильионагоробы и тыя, хто прыносіць Фаусту дар». Апошняя фраза перакладу не мае ніякага сэнсу.

«И в лавку сын с отцом идут купить четвертого», — піша Маякоўскі ў вершы «Коль-огонь». «І воль яны ідуць купляць каля чацверанагога», — перакладае А. Якімовіч, быццам каму-небудзь можа прысціць ў галаву купляць каля трохнагога або двухнагога.

Падобных — большых і меншых — сэнсавых аграхаў, скажоння рытмаў, няздалых рыфмаў, зусім не ўласцівых Маякоўскаму, — вельмі многа ў зборніку.

Значнай дапрацоўкі і палепшання праба пераклад паэмы «Владзімір Ільіч Ленін», зроблены П. Броўкам.

У Маякоўскага: «Маркс рабочего постанил на ноги...» А ў перакладе: «Маркс рабочага падняў на ногі ўласныя». Склад у перакладе пабудаваны так, што сэнс атрымліваецца дыялі. Невядома, на чые ногі паставіў Маркс рабочага.

Комунары ў Маякоўскага «воняет парижской стеною», звартаючыся да паўстаўшых на барацьбу пролетарыяў: «Слушайте, товарищи! Смотрите, братья! Горю одиноком — вычайтесь на нас!»

А ў перакладе некалькі плакатыя гучаць гэтыя словы: «Слухайце, таварышы! Мы ўвай вашай варты! Гора адзінак — не паўтарыце нас!»

Апошняя фраза настолькі прыблізная, што гучыць амаль як расказанне комунараў.

У Маякоўскага:
Ильич уже здесь,
он изо дня на день
проводит
с рабочими
пятый год.

У перакладе:
Ильич уже тут.
На каждой нараде
проводит
з рабочими
пять год.

Выходзіць, што Ильіч і рабочыя праводзілі пяты год на нарадах.

Падобных промахаў у перакладе няма.

Найдаў перакладзены П. Глебка многія мясціны паэмы «На ўвесь голас». У гэтым перакладе «агитатор, гордангавар» ператвараецца ў «гавара агіт баюных», «железны строк» — у «жалежкі песні грамчвое». Словам гэтым ў перакладе страцілі ваю вобразную аснову і выразны сэнс.

«Песню-осененный провитязь» ператвараецца ў «віцязя осеніна-базадага», што зусім не адпавядае ні сэнсу сказанага Маякоўскім, ні характару творчасці Ксёніна.

Радкі: «Рабочего громады класса враг — он враг и мой отъявленный и лавный» перакладзены: «хто вораг класавы рабочага жыцця, і мой ён вораг ашчы і вельмі даўні». Іншымі словамі, вораг рабочага класа ператварыўся ў перакладе ў ворага «рабочага жыцця».

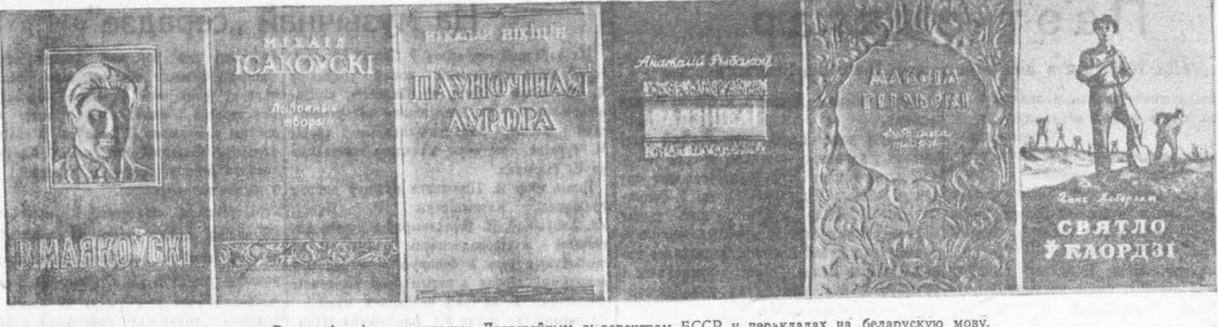
У Маякоўскага: «Брицаннем боев она (диалектика) вривалась в стих». У перакладе: «яна ўрывалася ў верш ад громаў баюных».

П. Глебка ўжывае ў перакладе Маякоўскага — найбольшае майстра рыфмы — такія «рыфмы», як: ліе — траба і г. д.

Ік бачым, значная колькасць перакладаў не можа задаволяць чытача. Калі да гэтага дадаць вялікую колькасць памылак друку — заўважаных і не заўважаных, — неадкладнасцей у каментарыях, то стварэнне ўражанне спешкі ў рабочым зборніку.

Задача работы над перекладам Маякоўскага на беларускую мову — як у сэнсе новых перакладаў, так і палепшання ўжо існуючых, — стаіць на парадку дня.

Н. КІСЛІК.

Воклады кніг, выпушчаныя Дзяржаўным выдавецтвам БССР у перакладах на беларускую мову.

За творчы пераклад

Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выпусціла ў мінулым годзе рад кніг рускай і украінскай мастацкай літаратуры. Сярод іх — раман украінскага пісьменніка С. Тудора «Дзень айца Соўкі». Твор выдатнага рэвалюцыйнага пісьменніка былой Заходняй Украіны выкрывае ганебную дзейнасць Ватыкана — вернага саюзніка амерыкана-англійскіх падпальшчыкаў вайны.

Каталіцкая царква на чале з Ватыканам у нашы дні шырока скарыстоўваецца амерыкана-англійскімі імперыялістамі ў сваіх падрыхных, агрэсіўных метах, накіраваных супраць магутнага лагера міру і дэмакратыі. Вось чаму пераклад на беларускую мову глебуга, выкрывальнага твора, якім з'яўляецца раман «Дзень айца Соўкі», — справа вялікай палітычнай важнасці і вельмі належа.

Перакладчык рамана Р. Няхай данёс асноўны ідэйны змест твора, захававў яго страсную публіцыстычную мову, мову гневу і выкрыцця. Ва ўласнай мове дзеючых асоб улада захаваны і каларыт жыццёвай украінскай мовы.

Украінская і беларуская мовы, што ўтварыліся з адной — старажытнарускай, маюць вельмі многа агульнага як у лексіцы, так і ў стылістычнай канструкцыі сказаў. І там, дзе Р. Няхай улавіў гэтую агульнасць, там яму спадарожнічаюць удачы.

Р. Няхай беражліва ставіцца да перакладу, каб не сказіць зместу і не зблыціць мастацкіх вартасцей аднаго з лепшых твораў братаў украінскай літаратуры. Аднак ён не заўважыў застэпана верным гэтаму адзіна правільнаму ў перакладчыцкай рабоце творчыму прыняццю, Асабліва гэта прыкметна там, дзе выяўляюцца сваёсаслівасці украінскай мовы, ашая, як і кожная мова, мае свой уласны слоўніковы састаў і граматычны лад. Пры вывучэнні некаторых незразумелых у перакладе мясцін прыходзіць да вываду, што перакладчык больш кілапаўся аб тым, каб захаваш лексіку і граматычны лад украінскай мовы, а не аб тым, каб падпарадкаваць яго законам той мовы, на якую перакладаецца твор, каб захаваш ідэйнае і мастацкае багацце арыгінала.

Прыважым некалькі прыкладаў.

Украінскае слова «богата», калі яго пакінуць без перакладу, мае ў беларускай мове іншае сэнсавое адценне і не можа поўнасна перадаць сэнс гэтага слова на украінскай мове — шмат, многа. Калі ж яго захаваны народнага каларыту можна дапусціць у мове дзеючых асоб, то ніяк неабыякава з'яўляе ім у мове аўтара.

Да незразумеласці і мастацкай беднасці прыводзіць прыбліжны пераклад такіх украінскіх слоў, як «віцінок», «повітря», «відкрываюваты», «враховуе», «вражлівості» і г. д. У арыгінале: «З яго видно... відінок бурхливого потока». У перакладе: «з яго відаць... адбіт бурвалі памні». А гутара тут ідзе аб водбіску памні.

У арыгінале (аб гадзінніку): «що дозвонить срібно-сцябло на погіне зимове повітря». Перакладчык стаў на шлях захавання дакладнасці: «што дае срэбранашпалны зван на пагоднае зімовае надвор'е». Падшхоўшы творца, перакладчык павінен сказаць: «...на яснае зімовае надвор'е». У арыгінале: «Але отепь Сойка слушно враховуе тонку вразлівост сяміной Токлі...» У перакладчыка: «Але айцец Соўка слушна паслухмяна ўлічвае тонкую ўражлівасць» (а не «ўражлівасць»!).

Не разабраўшы перакладчыка ў такім сэнсе: «вбачати в цьому хаосі істотне (істотне для сойкі, пена річ), відокремлювати це істотне від випадкового і відокремлене й впродюванне переводити на рейки спільного рентабельності...» У перакладе: «пачаць у гэтым хаосе істотнае (істотнае для Соўкі, пўна справа), вызначваючы гэтае істотнае з выпадковага і вызначанае і ўпарадкаванае пераводзіць на рейкі жыццёнае рэнтабельнасці...» Пачаць зразумее, мусіць, і самому перакладчыку! Слова «відокремлювати» праба было перакласці словам «адраджаваючы» або «вылучаючы», або «аддзяляючы», але ніяк не далёкім па сэнсу «вызначаючы». Тое-ж самае і з выразам «пена річ», якому адпавядаюць беларускія «вяюмая рач», «безумоўна», «вядома», але ніяк не даслоўна перакладзены выраз «спўна справа». Неабыякавае «заслуханаі» перакладае беларускі «заслуханаі», якое мае іншы сэнс. Украінскаму-ж «заслуханаі» адпавядае беларускі дзеясловаў зварот «яка ўслухоўвалася».

Наўрад ці зразумее нашаму чытачу выраз «блныме вогник лампачки»; «блнымае» праба было перакласці «мігачы, свеціцца».

Замест таго, каб, па выразу Я. Коласа, «абшараць кіпачі свае памічы», і перакладчыкі і рэдактар пайшлі на найбольш дэкама шыаку даслоўнага перакладу. Хіба ў жыццёвай беларускай мове ўжываюць такі канцлярыскі выраз: «вылоўнаіспо зразумела»? А гэтым выразам перакладчыкі перадаў украінскае «не цілако яне» е, якому бліжэй адпавядае беларускае «не зусім зразумела». Або неіспыненная форма дзеясловаў «пачаць», «працягнуць», напярэдня форма назоўнікаў «брывоў», разнабой на ўжыванні прыметніка «заалочны» і залочны і г. д. На сумленні рэдактара даячы і слова «спрасамедзія» замест «спрасамедзія» (пароднымі тэрмімі).

Мноства аграхаў, якім стракаціць пераклад «Дзень айца Соўкі», наводзіць на думку аб тым, што ў Дзяржаўным выдавецтве Беларусі да справы пераклада ставіцца як да другараднай, лабовай. Сярод перакладчыкаў і рэдактараў цяжка сустраць пісьменнікаў старэйшага пакалення.

Ул. ЮРЭВІЧ.

Выданне мастацкай літаратуры

Толькі за 1952 і пачатак 1953 года Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла ў перакладах на беларускую мову з рускай мовы, мовыў збродаў СССР і краін народнай дэмакратыі звыш 35 кніг мастацкай і дзіцячай літаратуры агульным аб'ёмам 380 аўтарскіх аркушаў, тыражом 560 тысяч экз.

З твораў рускіх класікаў і сучасных пісьменнікаў выдзелена звыш дваццаці кніг.

У прыгожым афармленні перавыданы пераклад Янкі Купалы «Слова аб палку Ігаравым». Выходзіць з друку кніга «Мае ўніверсітэты» М. Горькага (пераклад Янкі Брыля). «Выбраныя творы» В. Маякоўскага вышлі пад рэдакцыяй А. Куляшова.

Амаль усе пэты рэспублікі прынялі ўдзел у перакладах вершаў для анталогіі рускай савецкай паэзіі. Вышлі в друку асобнымі выданнямі кніга «Выбраныя творы» М. Ісакоўскага, «Малаяя гвардыя» А. Фадзеева (пераклад М. Лужаніна), «Генерал Талтыгін» Н. Некрасова (пераклад А. Якімовіча), «Чук і Гек» А. Гайдара, «Каштанка» А. Чхавыа, «Містар Твістэр» С. Маршак, драма І. Папова «Сям'я», «Залаты ключык, або прыгоды Бураіна» А. Талстога, «Паўночная Аўрора» Н. Нікіціна, «Вадзіцелі» А. Рыбакова і іншыя.

Выдзелена звыш дзясці кніг пісьменнікаў народаў СССР і краін народнай дэмакратыі. У перакладах Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапіны, А. Куляшова, П. Броўкі, П. Глебка, М. Клімковіча, З. Вядулі вышлі «Кабзар» Т. Шэфчэнка. Надрукавана на беларускую мову анталогія украінскай савецкай паэзіі.

Вышлі «Выбраныя творы» М. Рыльска-

га, «Дзень айца Соўкі» С. Тудора (пераклад Т. Хадкевіча і П. Рунца), «Свётало ў Корадзі» Г. Лёбэрхта (пераклад Л. Салаўя), «Кітайскія казкі» (пераклад Янкі Брыля); выходзіць апаваданне «Прымірненне» Шандара Надза (пераклад Я. Данскоў) і іншыя кнігі.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла больш 10 кніг беларускіх пісьменнікаў у перакладе на рускую мову, аб'ёмам у 77 аўтарскіх аркушаў, тыражом 306 тыс. экзэмпляраў.

У перакладе М. Ісакоўскага, А. Суркова, П. Сямініна, У. Раждзественскага, А. Пракоф'ева, Н. Браўна, Я. Мазалькова, Б. Ірыніна, Д. Кавалёва і інш. вышлі на рускую мову зборнік паэтычных твораў аб Сталіне «Ад устася сэрца».

У перакладе А. Астроўскага выдасца аповесць Янкі Брыля «У Забалочці дзее», яго кніга апаваданняў «Лазунок» у перакладе А. Астроўскага і В. Гарсіса, «Людзі асобага складу» В. Казлова (пераклад на рускую мову Я. Мазалькова).

Прароблена вялікая работа па перакладу і рэдагаванню выбраных твораў А. Таардскага, П. Тычына, А. Малышкі, кніг: Л. Талстога «Севастопальскія апаваданні», Я. Мазалькова «Якуб Колас», М. Ібрагімава «Настане дзень», аднатоміка А. Гайдара і іншых, якіх выйдуч у 1953 годзе.

Рытухуюцца да выдання ў гэтым годзе на беларускую мову кнігі: «Апаваданні кітайскіх пісьменнікаў», «Зборнік польскай паэзіі», «Выбраныя творы» М. Садаяну, «Слова перад смерцю» Ю. Фучыка, «Югаслаўская трагедыя» А. Мальцова. Правадзіцца падрыхтоўчая работа да выдання на беларускую мову збору твораў у 16 та-

мах А. М. Горькага.

Высакародная праца

Мы мала гаворым аб паэтычных (ды і празаічных) перакладах з беларускай і украінскай мовы на рускую, быццам гэтая прабама даўно вырашана і ўсё зразумела само сабою.

Геніяльная работа таварыша Сталіна «Марксізм і пытанні мованаўства» класіка канец нівеліроўцы ў пытаннях нацыянальнай культуры і вырашае прабама развіцця нацыянальных моваў.

Работа таварыша Сталіна мае непасрэднае дачыненне да пытанняў перакладу. Папы паэты, якія перакладаюць з моваў народаў СССР на рускую (таксама як і з рускай мовы на мовы народаў СССР), заўсёды імкнуча да перадачы нацыянальнай спецыфікі кожнай мовы. Зусім зразумела, што правільнасць і глыбіня перадачы нацыянальнай спецыфікі творчасці таго або іншага аўтара залежыць і ад ступені ведання паэтам-перакладчыкам законаў мовы, з якой ён перакладае твор, і ад ведання эканомікі, быту, культуры народа рэспублікі, у якой аўтар жыве, і ад разу іншых акалічнасцей.

Поспехі ў справе перакладаў — бюспрачынны. Але ў імя нашага руху наперад праба смалей і больш адкрыта гаварыць аб недахопах, якія ўсё яшчэ сустракаюцца ў работах нашых перакладчыкаў.

У прыватнасці, набыты вопыт у гэліне перакладу з беларускай мовы прабаўе абгаўжэнняў і вывадаў, якія маюць і тэарэтычнае і практычнае значэнне. У артыкуле А. Чывілікіна аб анталогіі беларускай паэзіі, надрукаванай у «Правде», выразна паказаны дасягненні і недахопы перакладчыкаў беларускай паэзіі.

Я беру для разгляду нядаўна выдзеленую «Савецкім пісьменнікам» кнігу «Ібрабранне» Валандіна Таўлая — паэта, творы якога глыбока хваляюць. Паэтычная спадчына В. Таўлая колькасца неваляліка, але яна робіць уражанне маналічнасці, акрасленасці. Вершы яго хваляюць чытача і як пранікнёная лірыка, і як гістарычны дакумент сілы і адвагі камуніста-падпольшчыка былой Заходняй Беларусі.

Свае вершы Таўлай літаральна выпадкутыва. Іны нарадзіліся ў барабе, загартваліся ў агні выпрабаванняў. «Стыхом пллю рашетку», — гэта не пераносны выраз, а простае і кароткае, як лозунг, выяўленне творчага крода паэта. Верш В. Таўлая глыбока вобразны, але ён перш за ўсё прыгожы, завіткоў, гэліжай вычурнасці і арыяментылі. Тут усё падпарадкавана галоўнаму — ізі. Пераклады вершаў і паэм Валандіна Таўлая, зместыяны ў «Ібрабранне», у цэлым даносця да рускага чытача сваёсаслівасць таленавітага беларускага паэта. Але ў мала дасягненні яшчэ большай мастацкай дакладнасці прабама далейшая работа перакладчыкаў. І тут справа не толькі ў тым, каб змяніць адны радкі другімі, больш дэкаўдымі і бікімі. Гутарка ідзе аб прабама агульнага характара, які маюць дачыненне да перакладаў другіх беларускіх паэтаў, старых і маладых.

Некаторыя перакладчыкі ўпарта адстойваюць права пакаіць неперакладзенымі беларускімі словамі, нахштат «шляхі», «тадзіна» і іншыя. Гэта робіцца быццам для таго, каб перадаць «мясцовы каларыт». Варта ўслухацца ў радкі перакладу, які зроблены П. Дружыннікам:

Это все знакомые шляхи —
Оглянись — теряться далече,

Л. ОЗЕРАУ.

У самадзейных калектывах

Зараз, у перыяд падрыхтоўкі да веснавой суббы, у Дамах культуры, хатах-чытальнях, калгасных клубах, МТС Маладзечанскай вобласці пачалася падрыхтоўка да абслугоўвання калгасаў канцэртамі мастацкай самадзейнасці.

Абласны Дом народнай творчасці сумесні з абласным аддзелам культасветустану прыёў 7-дзённым абласным семінарам кіраўнікоў сельскіх і калгасных калектываў мастацкай самадзейнасці.

Удзельнікі семінара праслухалі лекцыі аб працы І. В. Сталіна «Эканамічныя прабаемы сацыялізма ў СССР», аб мастацтве, аб арганізацыі абслугоўвання калгаснікаў у час веснавой пасевнай кампаніі, аб арганізацыі драматычных і харавых гурткоў у калгасе і г. д.

З удзельнікамі семінара праведзены практычныя заняткі па развучванню танцаў і новых песень. У час семінара адбылася сустрэча з калектывам Маладзечанскага ансамбля песні і танца.

О. ДЫГАЙЛА.

Паэт-змагар

(Да 70-годдзя з дня нараджэння Дзяміяна Беднага)

Поэт заслужено любим и знаменит,
И стих его в сердцах сограждан
проникает,
и радостью народной звенит.

Когда народным счастьем он сверкает,
И радостью народной звенит,
Имена да таких поэтаў,
чыя творчая дзейнасць заітэга інтарэсамі народа, належаў і сам аўтар гэтых радкоў, вядомы с'ягондэ паёт Дзяміян Бедны.

Свой творчы шлях Д. Бедны пачаў у дні чорнай рэакцыі пасля нараджэння першай рускай рэвалюцыі. У гэты час Д. Бедны, глыбока ўспрымліваў перадавыя традыцыі рускага класічнага мастацтва, падрада заняў сваё месца ў лагеры дэмакратычнай літаратуры, што ўзначальваў Горкі. Верны сын працоўнага народа, які ўзяўся за паро з мэтай служэння народу, Д. Бедны зрабіў далейшы крок, які вызначыў увесь яго творчы і жыццёвы шлях. Ён прышоў у большавіцкую газету «Звезда».

У 1911 годзе «Звезда» надрукавала яго верш «О Демьяне Бедном, мужике вредном». Імя героя верша стала з таго часу літаратурным псеўданімам Я. А. Прыдворнава. У гэтым вершы ўпершыню выявіліся галоўныя рысы таленту паэта — глыбокая народнасць, яркая сатырычнасць і рэвалюцыйны нафас. І першым, хто заўважыў і адзначыў усё гэта, быў В. І. Ленін.

З гэтага часу жыццё паэта неадрыўна ад справы партыі, членам якой ён становіцца з 1912 года. Ленін і Сталін непасрэдна накіроўвалі творчую дзейнасць Д. Беднага. Аб гэтым гаворыць сам паэт у вершы «В защиту басина»:

Моею басеной пристройкой
Руководил нередко Ленин сам,
Он — указал, а Сталин — был он рядом,
Когда ковались им и «Правда» и «Звезда».

З першага нумара «Правды» і да канца жыцця Д. Бедны друкаваўся на іе старонках.

Асабліва паспяхова распрацоўваў і прадаўжаў Д. Бедны традыцыі рускай сатырычнай літаратуры, у першую чаргу байкі. Сатырычная байка ў Беднага набыла ярка акрэсленую класавую і партыйную іскраванасць.

У час першай імперыялістычнай вайны Д. Бедны піша рад антываенных твораў. Вымітна кляміць паэт і аналагітаў калывай бойні з асяродку буржуазных літаратараў, якія «с горачай братской крови снимают пенку».

З ішчэ большым гняем і сатырычнай сілай выкрывае паэт сутнасць імперыялістычнай бойні пасля лютаскай рэвалюцыі, калі «дамакраты», што прышлі да ўлады, выкарастаўшы перамогу народа, зноў пагналі мільённы арміі на вайну «да пераможнага канца».

У гэты час паэт стварае сваю вялікую паэму «Про землю, про волю, про рабочую долю», у якой паказвае шлях мільённых мас працоўнага сямства да саюза з рабочым класам, да рэвалюцыі.

Творчая дзейнасць Д. Беднага пасля Кастрычніцка з'явілася арганічным працягам яго дарэвалюцыйнай дзейнасці. Побач з работай Маякоўскага ў РОСТА стаіць у гэты час работа паэта-агітатара Д. Беднага, такая-ж гэрцічная, дзейная і баявая. Іго вершы, песні, байкі гукаць на ўсё франтах грамадзянскай вайны з палягатаў, са старонкаў газет. Лістоўкі а яго вершамі раскідаваць самалёты над вяржымі пазіцыямі і нярэдка ашуканыя бясны генералы і салдаты, працягваюць гэтыя лістоўкі, пераходзячы на бок Чырвонай Арміі.

Гераічная барацьба рускага рабочага класа пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі за перамогу пралетарскай рэвалюцыі знайшла сваё адлюстраванне ў выдатным творы Д. Беднага паэме «Главная улица».

Заслугі паэта перад рэвалюцыяй былі высока ацэнены савецкім урадам — у 1923 годзе паэт быў узнагароджаны ордэнам Вялікага Чырвонага сцяга. У грамадстве ВПВ было сказаана, што творы Беднага «простыя і зразумелыя кожнаму, а таму надзвычай моцныя, запальвалі рэвалюцыйным агнём сэрцы працоўных і ўпадоўвалі бадрасць духу у найбольш шчыльна барацьбы».

Да ўсёй творчасці Д. Беднага перады аднаўлення і першых сталінскіх палітыкаў могуць служыць эпіграфам яго словы: «Кто коммунист — тот истинный рабочий, кто не рабочий — тот не коммунист!»

Ніводнае актуальнае пытанне партыйнай палітыкі, ніводнае колькі-небудзь важнае падзея ў жыцці народа не праходзілі міма ўвагі паэта — усё знайшло сваё адлюстраванне ў яго творах. Многія першы Д. Беднага гэтага перыяду — непасрэды патэтычныя водгукі на партыйныя рашэнні, на выступленні таварыша Сталіна. Таварыш Сталін уважліва і класпатава наглядлаў за творчай дзейнасцю паэта. Ён адначасна як заслугу Д. Беднага верш, прысвечаны паміці сельгора Мліноўскага, якога забілі кулакі. «Жамчужынкай» назваў Сталін верш «Тага», у якім ярка выражаны пачуцці саветага патрыятызма. Вялікае месца ў творчасці Беднага гэтага часу прадаўжае займаць сатыра, у тым ліку фельетоны на міжнацыянальнай тэме. Д. Бедны выкрывае палітычнага вайны, фашызтаў і тых, хто стаіць за іх спіной — амерыканскіх імперыяраў.

У вершы «Мрак» ён паказвае разлажэнне культуры капіталістычнай Амерыкі:

В пещерный мрак каких веков
Идет страна миллиардеров?

Д. Бедны няспынна змагаўся за ідэйную чыстоту саветага мастацтва. Маякоўскі высока цаніў работу Д. Беднага. Ён пісаў у артыкуле «К рабшце першым»: «Вершы Дзяміяна Беднага — гэта правільна зразумелы сацыяльны заказ на сямья, дакладна мэтава ўстаноўлены на патрэбы рабочых і сялян...».

Творчы шлях Д. Беднага не заўсёды быў роўным. Так, не зразумелым правільна ў свой час гістарычнага мінулага нашай Радзімы, паэт напісаў ідэйна-палітычныя творы — фельетон «Слезы с печи» і п'есу «Богатыры», якія былі падвергнуты суровай крытыцы ў партыйным друку.

Далёка не ва ўсёх звязі творах паэт дасягаў той высокай мастацкасці, якая магла-б задавоўваць высокія патрабаванні саветага чытача.

Аднак не гэта вызначае творчае і маральнае аблічча паэта. Вялізарная дзітаратурная спадчына Д. Беднага ў цэлым — «старая, але грозная зброя», якая сапраўды вернула службу рэвалюцыі.

Грозна гучаў голас Дзяміяна Беднага ў галы Вялікай Айчыннай вайны. Свой вялікі шматгатовы вопыт паэта-агітатара, паэта-змагара ён аддаў справе барацьбы з гітлераўскім фашызмам. «Я верю в свой народ» — так чытаўся адзін з вершаў паэта, напісаны ў самыя цяжкія дні вайны.

Гэтая вера ў народ, любоў да народа, вернае служэнне народу вялі паэта праз усё жыццё. Савецкі народ захоўвае ў сваёй памяці імя Д. Беднага з павагай і ўдзячнасцю.

Н. ХАРЫТОНАУ.

На музычнай „серадзе“

На чарговай „серадзе“ ў Саюзе кампазітараў была праслухана новая уверцюра Я. Цікоцкага «Святая на Палесці», сімфанічная паэма Ул. Алоўнікава «Партызанская быль», ваяльна-хараваы творы М. Чуркіна, тры хоры маладога кампазітара Е. Тыманд.

Новы твор Я. Цікоцкага пахнуў добрае ўражанне. Кампазітары Р. Пукст, Ул. Алоўнікаў, П. Падкавыраў і другія адначасна жывшерадаснасць уверцюры і глыбокую сувязь з беларускімі народнымі мелодыямі. Побач з гэтым былі выказаны крытычныя заўвагі аб недахопах музыкі.

Сімфанічная паэма Ул. Алоўнікава «Партызанская быль» парадвала прысутным кінкрэтным вобразным зместам. Кампазітары Я. Цікоцкі, М. Аладаў, Р. Пукст, П. Падкавыраў і музыкантаў Г. Цітовіч

гаварылі аб высокай ідэйна-мастацкай годнасці паэмы, аб тым, што кампазітар паказаў у ёй сваё ўзросшае аркестровае майстэрства і мелодычны талент. Самадзейны кампазітар Шыдлоўскі ў сваім выступленні гаварыў, што паэма Алоўнікава знойдзе шырокі водгук у народзе і будзе з цікавасцю слухацца.

М. Чуркін прадставіў новую песню «Я видела страну чудес» на словы аўстраляйскай паэтэсы, актыўнай удзельніцы барацьбы за мір Д. Стрыт. Е. Тыманд выканал свае тры творы на словы Багдановіча, апрацоўкі украінскай народнай песні «Ой, чаго-ж ты, дубе» і кітайскай «Песні вывалення» для хора «апаэла» ў прагадзе прынялі ўдзел спявачка Т. Лук'янава і піяністка Т. Міансарова.

Новыя пастаноўкі

Тэатр імя Якуба Коласа паказаў сваю новую пастаноўку — спектакль «Жорсткі свет», інсцэніроўку Бруштэйна па раманы Дзікенса «Крошка Дорыт».

Спектакль паставілі заслужаным дзеючым мастацтва БССР А. Скібюеўскім, афармленне мастака Д. Сыцова. У спектаклі заняты артысты М. Звездачотаў, Е. Лагоўская, С. Скальскі, М. Сянько, І. Матусевіч, В. Паліцкі, Е. Разанава, М. Федароўскі і др.

Заслужаным дзеяч мастацтва БССР Н. Мішкевіч ажыццяўляе пастаноўку п'есы «Васа Жэлязнова». У цэнтральнай ролі выступіць Н. Глебаўская.

П'есу Галана «Любоў на святніны» ставіць галоўны рэжысёр тэатра А. Скібюеўскі.

Лаўрэат Сталінскай прэміі, заслужаны дзеяч мастацтва БССР Н. Лойтэр ставіць новую п'есу Розова «Старонка жыцця».

У Дзяржаўным выдавецтве мастацкай літаратуры

У гэтым годзе Дзяржаўнае выдавецтва мастацкай літаратуры (Масква) выпусціць з друку многа кніг рускіх і заходніх класікаў і савецкіх пісьменнікаў.

Пачынаецца выданне збора твораў І. С. Тургенева ў 12 тамах, В. Г. Караленкі — у 10 тамах, Д. Н. Маміна-Сібрака — у 8 тамах. Выйдзе з друку выбраныя творы Н. А. Некрасова — у трох тамах, А. І. Купрына — у трох тамах, В. В. Маякоўскага — у двух тамах. Будзе выпушчаны пяцітомны збор твораў Д. Беднага і П. Паўленкі.

На працягу 1953 года будзе выпушчаны рад твораў беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову. Трынацінацім тыражом выдзе збор твораў Янкі Купалы ў двух тамах, М. Багдановіча, Цёткі, З. Бядулі, зборнік выбраных драматычных твораў К. Крапіва. Нядаўна вышаў з друку зборнік твораў Ф. Багушэвіча. Рытухена да друку зборнік выбраных твораў Змітрака Бядулі.

Масква. (Наш кар.)

ПІСЬМО У РЕДАКЦЫЮ

Патрабаванні духавых аркестраў

Адным з найбольш дэмакратычных і масавых музычных жанраў з'яўляецца музыка для духавых аркестраў.

Духавыя аркестры карыстаюцца заслужанай любоўю ў самых шырокіх масах нашага народа. Яны вельмі папулярныя ў кінцэртных залах, клубах, у парках і г. д. Звычайным стаў гуанне духавых аркестраў на вуліцах і плошчах у дні ўсенародных святкаванняў.

У рэпертуары аркестраў лепшыя творы Глінкі, Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Баралзіна, Ветховена, Ліста, Брамса, Шапстаковіча, Гліэра, Хачатуряна, Дунаеўскага і др.

Кампазітары-класікі, ствараючы свае бессмертныя оперы, бадэты, сімфанічныя і камерныя творы, не ўхіляліся і ад масавых жанраў, у тым ліку і музыкі для духавых аркестраў.

Асабліва вялікі ўклад у развіццё музыкі для духавых аркестраў быў зроблены Рымскім-Корсакавым.

Савецкія кампазітары таксама ніколі не адмажываліся ад жанра духавой музыкі. Дастаткова напамініць аб стварэнні Мяслоўскім 19-й сімфоніі, аб уверцюры Гліэра для духавога аркестра «25 год РСЧА», лепшыя маршы Іванова-Радзевіча: «Капітан Гастэла», «Родная Масква» і іншыя, якія ўдастоены Сталінскай прэміі.

Шмат разнастайных музычных твораў напісана кампазітарамі для духавых аркестраў і ў апошні час. У іх рэпертуары

з'явіліся 3-я «Славянская» сімфонія Кажушнікава, «Уверцюра-фантазія» Іванова-Радзевіча, паэма «Ползвіг героя» Маршалава (прысвечаныя Аляксандру Матросаву), марш Муралдзі, Міронава, Рунова, Пятрова і інш. Многія з напісаных за апошнія гады твораў для духавых аркестраў вызначыцца высокім прафесійным майстэрствам.

Але, на жаль, у нас мала твораў на беларускай тэматыку. На канцэртах часта чуеш законнае пытанне: «Чаму вы не выканаеце нічога з беларускай музыкі?».

Нашы шматлікія слушачы хочуць пачуць творы, прысвечаныя Савецкай Беларусі і беларускаму народу, творы, прасякнутыя беларускім народным меласам. Аднак беларускія кампазітары ўхіліліся ад напісання твораў для духавых аркестраў. Нельга назваць ніводнага кампазітара, які напісаў хоць-бы адну п'есу для духавых аркестраў (нават малых форм). Больш чым сумным фактам з'яўляецца тое, што на беларускую тэматыку напісаны толькі адзін (!) твор «Нёман і Лявоніха» кампазітарам Івановым-Радзевічам.

Трэба спадзявацца, што пры дапамозе праўлення Саюза савецкіх кампазітараў БССР адставанне нашых кампазітараў у жанры музыкі для духавых аркестраў будзе пераадолена.

А. МАЙЗЛЕР,
дырыжор аркестра штаба БВА.

Ля школьнай насценгазеты. Карціна мастака А. Волкава.

ФЕЛЬЕТОН

Юрыдычная кветка

Швец Аляксей Кухта, Піліпаў сын, падміргнуўшы вокам, прызнаўся сваім сабрам, што ён вельмі закаханы. Так закаханы, што не можа пачаць хоць-бы хвіліну: то с'вішча, то ўсыма марыць аб сваім блізкім шчасці...

— У мяне — хутка! — кажа Кухта. — Дыма адкарыў выседае так, што аж у вачы дэмна стане... — і зноў падміргвае вокам.

— Дык у цябе-ж, зяцця, — заўважыў адзін з шаўцоў, — у Слуцку ёсць жонка, дзеці?

Папаяўшы на рукі, Кухта адказаў: — Дзе там! А каб была жонка, дзеці, дык ці гэта ў мяне на ілбе напісана! І пашпарт чысты, васьм гледаў: 1925 года нараджэння... А далей — ніякіх штапаў, усёго толькі, што аб прапісцы ў Мінску.

Неўзабаве Аляксей Кухта жаніўся на Шчыноўскай Марыі Дзмітраўне, жыхарцы Мінска. У ЗАГС'е ён так расчуліўся ад глыбіні сваіх пачуццяў, што папрасіўся перайсці на прозвішча жонкі.

— Але-ж у вас воінскі білет, пашпарт... — напамініў загадчык ЗАГС'а.

— Што пашпарт! Мые Шчыноўскім хочацца быць, — не згаджаўся Кухта.

Прысутныя бяскрыўдна пасмяляліся над жаніхам, паралілі яму застатка Кухтам, з чым ён і быў вымушаны агазіцца.

Ахмялеўшы маладожонкі цілікаў на вясклі бы перахаты. І часцей за ўсё да Марыі Дзмітраўны:

— Так нашымчым наша жыццё, — зап'яўнаў ён, — што людзі дзіўдзіцца стануць! І дачка твая не будзе сіратай. Я цяпер ёй бацька. Пенсію на яе атрымаюць! Пудоўна!

Сямейнае жыццё Кухта пачаў «вашчыць» зарад-жа. Апраўнаўся з ног да галавы за кошт Шчыноўскай ва ўсё новае, надзеў яе нарочны галзінік... Роўна праз тыдзень пасля вясклі Кухта сказаў Марыі Дзмітраўне:

— Дык я пасуду...
— Куды?
— Даму.
— Дык ты-ж дома!
— У мяне дом у Слуцку. Там жонка, двое дзяцей.

— Але-ж ты са мной у законным шлюбe, зарэгістраваным у ЗАГС'е!
— Законны — першы шлюб, — пасмейнаўся Кухта, — той шлюб, што быў у Слуцку. А другі шлюб — неважлікі!

жарт. Шкада, што толькі пашпарт сапсаваў...
Марыя Дзмітраўна кінула да буфета, — адтуль анікла 1500 рублёў грошай.
— Ты забраў іх? Гэта-ж грошы, сабраныя з пенсіі на дачку.

Такім чынам увосен 1951 года кончылася пустанветам шаўцова «каханне». Неўзабаве пасля гэтага пышна расцвіла юрыдычная кветка з мноствам палёсткаў — бюракратычных папер.

Нарсуд Г. Слуцка 30 лістапада 1951 г. вынес рашэнне спагнаць з Кухты А. П. у карысць Шчыноўскай М. Д. грошы ў суме 2.026 руб.

Убачыўшы, што справа не так павярнулася, Кухта знікае ў невядомым кірунку. Яго знаходзяць у дэспрагасе Усць-Аляксееўскага раёна Валогоўскай вобласці, куды і пасылаць выканаўчы ліст аб спаганні з яго грошай.

Зразумелым, што не схваціца ад плячэ-жу, Кухта вярнуўся ў Слуцк, наступіў на работу. А ўседа за ім — выканаўчы ліст. Спагналі з яго ў карысць Шчыноўскай 107 рублёў...

— Э-э, няма дурных працаваць у хой-бы то ні было арганізацыі, — раўнаў Кухта. — Будзе адцінаць грошы і не цікнуць! Завяду асабістую бухгалтэрыю... — і, пакінуўшы работу, адкрыў сваю шаўцёвую майстэрню дома.

І завіла, закрывалася яшчэ лепш бюракратычная кветка з шматлікіх паперак. Па гэтай справе пісалі адносныя начальны адказы скар пракуроры БССР саветнік юстыцыі т. Гурыновіч, начальнік упраўлення сударанаў МЮ БССР т. Капаронка, намеснік міністра юстыцыі БССР т. Басаў, начальнік упраўлення МЮ па Бабруйскай вобласці т. Трыцкавіч, пісалі пракурор Слуцкага раёна і судымынаўца... Пісалі многа, пасмяляліся на кодысы. Шыдць і зараз, аднак ніяк не могуць прымусяць Кухту вярнуць узрадзены ім грошы: ён, бачыце, нідзе не працуе, што з яго возьмеш...

Пра Кухту размова кароткая. Дзіўна другое: чаму работнікі юстыцыі дапускаюць амаль двухгаловую валакіту па гэтай справе. Ім-бы трэба было падумаць над тым, што прахадзіць Кухта А. П. аскараў перш за ўсё на Шчыноўскую М. Д., а яе малую дачку, сірату, бацька якой загінуў у час Айчыннай вайны. Аб сіратах-жа трэба класпачыцца на-бацькоўску. Гэтага патрабуе і наша грамадскасць.

Ан. СКАЛАБАН.

Без густу і пачуцця адказнасці

I.

Стаханавка друкарні імя Сталіна заходзіць у фірманы магазін «Мастацкія вырабы» Бельмастапрамсаюза з надзеяй набыць сабе прыгожае выхадное плацце. Уважліва прыглядзецца да вышаных плаццяў. Але ў вочы кідаецца сумная аднастайнасць колераў і фасонаў. У большасці сваёй плаці цёмных тонаў: чорныя, цёмнасінія, цёмнакарчынныя. Аднастайнасць парупаюць толькі некалькі лёгкіх летніх плаццяў, дарэчы, рысунка якіх таксама не выклікае захаплення.

Наша пакупніца зайшла ў магазін «Беладзення» № 8. Загадчыца секцыі магазіна тав. Юр'яў нешта сусракае стаханавку. Яна прапануе на выбар некалькі плаццяў. Вось прыгожае сартыўнага фасону плацце з шталепаўнага палатна. Але аказваецца, што ў ім завузлава талія, і 48 памер пакупніцы не падыходзіць. Прыходзіцца браць 50 ці 52 памер, але там плацце будзе шырокім у плячах. Гэта работа Мінскай фабрыкі імя Крускай. Прыкрыма недакладнасці выявіліся і ў шаўковых плаццях фасонаў 1711, 070, 069.

Загадчык магазіна тав. Малешка скардзіцца на тое, што часам на швейных фабрыках не звяртаюць увагі на «дробязі» такога паратку: суаднаснасць фасону памеру палітыч рачы. Вось характэрны прыклад. Магазін атрымаў дзімсеаэонны плаціт. Усе яны ад 44 да 56 памеру папшыты адным фасонам. Значыць і завузлава на гадоў 15 і сталад жанчына вымушана купіць і насяць аднолькавае плаціт. Да

таго-ж гэтыя плаціт толькі чорнага і карчыннага колеру.
Лягчы, вядома, раз асвоішы фасон, бласконца штампаваць яго. Гэтага прытрымліваюцца арцелі «Бельмастапрамсаюз» (старыны праўлення тав. Руманаў), нашы швейныя фабрыкі. Зміўле паціцы Дома малдзей, які не сочыць за тым, каб савесчова ўжараніяся ў вытворчасць новых фасонаў.

З наступленнем вясны павысіўся рынт на кашоньмя, плашчы-пылінікі. Іх у магазінах цяпер вядліка знаеці. Магазін № 8 за і квартал не атрымаў ніводнага пылінікі. Цяпер яны пачынаюць паступаць, але зноў не задавальняюць пакупніца колерам. Вялікім поштам карыстаюцца пылінікі галдзія, а не ў клетку. Іх-жа Магілёўская фабрыка чамусьці не выпускае.

Асуднасць клопатаў аб пакупніку пацяражваецца мноствам фактаў. Цяжка, напрыклад, купіць святочнае плацце з таліні святаў адценняў для дзвучынікі гадоў 15. Швейныя фабрыкі і арцелі Мінска, Гомеля, Магілёва, Віцебска не шыюць на гэты ўзрост. Плаціці такога памеру рэдка трапляюць у магазін.

У дзіцячых сядзнях універмага, у магазіне «Дзіцячы свет» невяга купіць бялізну, верхняе плацце, імсеаэоннае плаціт для хлопчыкаў і дзвучынак 5—6-гадовага ўзросту. Нашы швейныя фабрыкі лічаць за лепшае шыць адзенне для дзіцяці аднаго-дзвух год ці на 10—12 год. Такое становіцца тлумачыцца абываючымі адносінамі да патраб пакупнікі. Кіраў-

нікі швейных фабрык у лагоні за колькасным выкананнем прадукцыі, якія выпускаюць, забываюць аб асартыменце, забываюць пра патрэбы жывога чалавека.

Час, нарэшце, стварыць у Беларусі фабрыку па пашыву дзіцячага адзення. Гэта ў многім спыніла-б абязлічку, якая існуе цяпер з вырабам адзення для дзіцяці.

Выпуск абмежаванага асартыменту тавараў прадпрыемствамі лёгкай і мясцовай прамысловасці нашай рэспублікі тлумачыцца тым, што кіраўнікі фабрык, арцелі не прысуджваюцца да галосу пакупнікоў, не цікавяцца іх водгукамі на сваю прадукцыю. І вось вынік: надзішла вясна, а неабходных тавараў у магазінах няма. У гуме зараз ёсць прыгожыя зямовыя жаночыя плаціт, якіх не было восенню і зімой. Цяпер-жа вялікі попыт на лёгкія дзімсеаэонны плаціт — мужчынскія, жаночыя, з таскама дзіцячых. Гэтай вопраткі ў магазінах мала.

Ёсць асобныя спробы з боку гандлёвых арганізацый больш чула і ўважліва ўлічваць патрэбы пакупнікоў. Па іх просьбе магазін «Беладзення» № 8 зрабіў заказ на пашыв шаўтова фасону «брыжы», бялізны, мужчынскіх кашуль фасону «фантазія», жаночых кашуль вялікіх памераў, якія знаходзяцца «па-за шкалаў». Упраўнічы Бельшвейтраста тав. Макараў ахвотна патрымаў гэтую прапанову. Прайшоў пачыць месяц, але фабрыка «Комінтэрн» і да гэтага часу не выканала свайго заказу. Два месяцы выконвае заказ фабрыка імя Крускай. Пакуль што ёсць

толькі абяданні. Пакупнік-жа дарэмна абівае парогі магазіна.

Далёка не вырашана пытанне з асарты-ментам абытку. У магазінах няма туфель для дзвучынак-падлеткаў. Няма дзіцячага абытку сезонага попыту, асабліва для дзіцяці маладошага ўзросту.

У тым, што ў магазінах асудніваюць патрэбныя тавары, вінаваты і гандлючыя арганізацыі, якія не падтрымліваюць дэаваля сувязі з прадпрыемствамі. Іны несвоечасова інфармуецца фабрыкі, арцелі аб таварах, якія карыстаюцца найбольшым поспехам у пакупніцтва, не паведа-ляюць, якіх рэчаў нехапае магазінам.

2.